24րդ ՏԱՐԻ — ԿԻՐԱԿԻ 26 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1893 — ԹԻՒ 677

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԱՀՆԱԶԱՐ

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ
ՊՈԼԻՍ. ՂԱԼԱԹԻԱ, ԷՍԿԻ ԲԱՆԳԱ ՕՍՄԱՆԻ
Խմբագրութեան ուղղուած նամակ կամ այլ գրութիւն ետ չի դարձուիր

Bureaux du Journal «HAÏRÉNIK»
Galata, ancien local de la Banque Imp. Ottomane

10 ՓԱՐԱՅ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ. ԳՐԱԿԱՆ ու ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ համար	300 Թիւ	75 Ղրշ.	Մէճիտ
» »	150 »	40 »	»
Գաւառներու	300 »	100 »	»
»	150 »	50 »	»
»	75 »	25 »	»
Օտար երկրաց	300 »	25 Ֆրանք	

Թղթատարի ծախքը յանձնառութեան վրայ
(Դրամի փոխարէն փոստայի փուլ կ'ընդունուի 1¼ ղրշ.ի տեղ 115 ղրշ.)։

غلطه ده اسكی بانق عثمانیده
«حیرهنیك» غزهتهسی ادارهسنه

10 ՓԱՐԱՅ

ՋՐԿԱՆՔՆԵՐՈՒ ԿԵԱՆՔԸ

Նանսիի ուսանողական կեանքին աժանութեան վրայ մեր տուած տեղեկութիւնները, որոնցմէ կը տեսնուէր թէ ամիսը 3½ օսմանեան ոսկիով կարելի է ապրիլ հոն, գոհացում տուած ըլլալ կը թուին մեր մէջ սովորական եղած այն գաղափարին թէ ամէն բանին աժանը կայ, կ'օգտէ որ փնտռես։

Աժան թող ըլլայ, ինչ կ'ուզէ ըլլայ։ Ու ահա անոնք որ նպաստ մը ունին յատկացուցած Եւրոպա գտնուող հայ ուսանողի մը, այն ծնողներն որք կը սիրեն ծայրատել կրճատել իրենց զաւկին ղրկած գումարին, ու մեր բոլոր այն գաւառացին որ չունկալ հաշիւներ կը մտնէ ամէն բանի մէջ, գոհունակութեան պէս բան մը կը զգան երբոր կ'իմանան թէ երեք ոսկի եւ մէկ քառորդով կարելի է եղեր ապրիլ Ֆրանսայի մէջ։

Հիմակ ալ Բարիզէն ուսանող մը կը գրէ մեզ թէ Բարիզի մէջ այդ գումարէն աւելի քիչով ալ ապրիլ կարելի է,— գանէ ինք կարող եղած է մինչեւ հիմա ապրիլ— Եօթանասուն ֆրանքով, ինք, իր ամէն անհրաժեշտ ծախսերը հոգալէն զատ, կրնայ եղեր նոյն իսկ ամիսը 8-10 անգամ թատրոն երթալ։

Անհնարին չէ. միայն թէ երկաթի կամք պէտք է այս կեանքը վարել կարենալու համար, եւ միանգամայն երկաթի առողջութիւն։ Ամէն բանին աժանը կրնայ ըլլալ, բայց մարդկային կեանքին անհրաժեշտ պէտքերը սակարկութիւն չեն վերցներ, օխա մը միս կամ գլուխ մը կաղամբի պէս։

Սակայն ընդունուած կարծիք մըն է թէ զրկումներով լեցուն, չորցած կեանքը մարդը մարդ կ'ընէ։ Այո, միայն եթէ անմիջապէս զայն անկման չընէ, ու եթէ մարդը կարենայ առանց կեանքը վրայ տալու դուրս ելլել այդ ծանր փորձէն՝ անոր սրտին մէջ չմնալու ատելութիւնն ու նախանձն իր նմաններուն դէմ։

Մեր մէջ բարոյական ուժի տէր անհատներուն թիւն այնքան շատ չէ որ կարենանք հաստատել թէ մեն միայնակ, պատանեկութեան վերջին տարիներուն, Բարիզի պէս քաղաքի մը մէջ կեանքի կռիւին նետուած մէկը կրնայ բարձրանալով դուրս ելլել անկէց, յաղթելով բոլոր այն խոչընդոտներուն որոնք ամէն քայլին կ'ելլեն իր դէմ եւ պահելով այն հոգեկան անդորրութիւնն ու յարատեւ պայծառութիւնը որոնք անհրաժեշտ պայման են յաջողելու համար։

Այդպիսի նկարագիրներ չկան մեր մէջ։ Ուսանողութեան համար գացողները ընդհանրապէս բնաւ չդրդուած, եւրոպական կեդրոն մը տեսնելու հետաքրքրութենէն բռնուած եւ դրամ շահելու միջոց մը ձեռք անցընելու տենչովը վառուած պատանիներ են։ Արդ, այսպիսի գրական ձգտումներու մէջ չէ որ ուսանողը պիտի կրնայ քաղել այն բարոյական ուժը որ պիտի զրահաւորէ զինքը՝ տանելու համար կրթող ու սպառող զրկանքները։ Եթէ մարմինը դիմանալու իսկ ըլլայ, միտքն է որ պիտի քաղցի նախ, յետոյ պիտի թուլնայ, պիտի վատնայ, զինքը յառաջ մղող նուիրական ձգտումներու զսպանակն ալ պիտի կոտրի եւ ա՛լ այնուհետեւ ոչինչ մը պիտի ըլլայ, ՙմեքենայ՚ մը որ դասեր պիտի սորվի եւ մէ՛կ նպատակ միայն պիտի ունենայ, ժամ առաջ հանել գծուած վկայականին եւ ոսկէ կերպով դրամ շահիլ՝ լայն շունչ մը առնելու համար։ Ապագային, եռանդոտ ու անձնուէր մարդ մը պիտի ըլլայ. իր քաշած զրկանքները՝ իր սրտին մէջ թողուցած են դէշ խմոր մը որ կ'եռայ միշտ, եւ ուրիշ մտածում չունի բայց եթէ ամէն կերպով վայելել կեանքը՝ անցած նեղութեանց վրէժը հանելու համար։

Բնականաբար, այս ամբողջ հեռապատկերը այն պարագային համար է ուր ուսանողին կեանքը պիտի կարենայ դիմանալ մինչեւ վերջը։ Որչափներ կան որոնք կէս ճամբան կանգ կ'առնեն, ա՛լ անկարող շարունակելու, որոնք դէշ սնունդի եւ դէշ բնակութեան աւերները կանուխէն կը զգան իրենց անձին վրայ եւ որոնք պատրաստ զոհեր կ'ըլլան մեծ անողոք ախտին, թոքախտին։

Չէ՛, մի՛ ըսէք թէ շատ աժան կարելի է ապրիլ մեծ քաղաքներուն մէջ։ Ցաւի ծառայութիւն մը մատուցանել է այդ ուսանողներուն, անոնց մանաւանդ որոնք չափազանցեալ վստահութիւն մը ունին իրենց ուժերուն վրայ։ Մեր մէջ շուկայական տրամադրութիւն մը կայ բոլորովին ուրանալու մարմնին պահանջները, մանաւանդ այնպիսի անձերու կողմէ որոնք անոնց ծայրայեղութեանց մէջ կը տապլտկին։ Մարմարէ ու փայտէ էակներ պէտք են իրենց համար, ու մեծագոյն առաքինութիւնը պիտի ըլլար բոլոր կազդուրող ու կեանքին բեռը դիւրացնող հաճոյքներուն ուրացումը։

Զրկանքի կեանք մը տարիներով կարենալ տանելու համար, կը կրկնեմ, երկաթէ կամք ու երկաթէ առողջութիւն պէտք է։ Այս երկուքը հաւասարապէս չունեցողներուն այդ կեանքին մտնելը՝ պարզապէս յիմարութիւն է, եթէ ոճիր մը չըլլայ։

ԼԵՒՈՆ ԲԱՇԱԼԵԱՆ

ԱՂՈՒԱՆԵԱՆ

Աղուանեան Գրիգոր եպիսկոպոսի մահուան լուրը մտօք կը ձգէ քննադատի մը բանական արտայայտած մէկ դիտողութիւնը թէ՝ կան հրապարակային անձեր որոնց համար մեծ դժբաղդութիւն մըն է ճիշդ ժամանակին մեռնիլ չգիտնալնին։ Օրինակի համար, կ'ըսէր քննադատը, եթէ Ժիւլ Կրէվի մեռած ըլլար 1886ին իր դէմքը միշտ ցոյց պիտի տրուէր Ֆրանսայի ազգային սերունդներուն իբր խստաբարոյ եւ մեծահոգի հանրապետականի տիպարը. բայց քիչ մը գան գաղեցաւ, ու փեսին, Վիլսոնի, տիղմերը իր դէմքին մաքրութիւնն ալ աղարտեցին։ Մեր Աղուանեանն ալ եթէ այնքան բաղդաւոր եղած ըլլար որ տարի մը առաջ անդրանցնէր, հանրային պսակ մը պիտի յօրինուէր իրեն այս էջերուն մէջ. բայց հիմա քիչ մը ուշ է այդ բանը։

Այդ եպիսկոպոսը ճանչցայ 1884ին Էջմիածին. առաջին տեսութեան մը մէջ ուշագրաւ էր իր դէմքը, ինչպէս ընդհանուր կերպով վարդապետներունը, թէեւ միշտ հարցում մը իրենց չըլլելիքներու վրայ կու գայ, «դո՞ւ թէ ես»։ Զանազանողը բաւական խելացի ըլլալու է։

Մշակուած միտք մը չունէր Աղուանեան, եւ եկեղեցականներէն ընդհանրապէս այդպիսի առաւելութիւն մը բացառաբար իսկ ակնկալել հազիւ կարելի է. բայց կ'երեւար թէ զուրկ չէր բնածին յատկութիւններէ։ Նասակցութեան մէջ յայտնած կարծիքներէն, իր ունեցած բարեկամութիւններէն կ'երեւար թէ յառաջացած ու ազատամիտ եկեղեցական կուսակցութեան մտածումով է։ Իր ալ քերթէ սակայն խաղաղասիրութիւն կը գտնէր, եւ ընկերն խորագէտներէն —եթէ մինչեւ իսկ մեր ջերմ բարեկամներն ալ ըլլան,— քիչ մը պզտիկցնելու մեծ չափ անխղճութիւն չէ։

Աղուանեանի հեռքը երկար տեսնուեցաւ — փնտռելու ալ շատ հեռու տեղ չկայ — երբ 1891ին կարեւոր պաշտօնով մը գնաց Վրաստանի եւ Իմէրեթի մասերը։ Հոն, դժուարին պարագաներու մէջ, իր գործունէութեամբ ու հետեւած ուղղութեամբը կրցաւ յարգելի ըլլալ ուղղամիտ եւ անշահախնդիր կուսակցութեան ու անոնց բարիկ միտքին։ Ամենէն աւելի սակայն մեր եկեղեցականներու մասին — անոնց անչափ որ բարի կը համարուին — պէտք է ըսել թէ վերջնական դատաստան մը ընելու եւ վճիռ մը արձակելու համար հարկ է սպասել որ երթան հանգչին։ —

Վերջի ամիսներն Էջմիածինէն հասած լուրերը կը հաստատեն այս կարծիքը։ Աղուանեան կ'երեւի թէ յարած էր «եկեղեցւոյ պաշտպան» խմբակին։ Մեր կողմերը քանի որ չունինք եկեղեցական ուղղափառ կուսակցութիւններ, չունինք նաեւ որոշ գաղափար մը «եկեղեցւոյ պաշտպանութեան» վրայ։ Նմանները թէեւ կը տեսնենք կիսապէս եւ ուղղութեան մէջ։

Ամէն երկիր, ամէն դար ունեցած է եւ ունի իր «եկեղեցւոյ պաշտպան»ը։ Մոլիէր Թարթիւֆին մէջ նկարագրած է անոնց տիպարական տիպարը. մեր օրերուն գաղափարականութիւններ Տուրգենեւի վէպով տուած անոնց կենդանի պատկերը Արտեմ Դիմեցեանի մէջ. Քրիստոս գերագոյն դատավճիռով մը, որ ամենապարզ պարզութիւն մըն է, յուղանհնալէ խաբեբայ անոնց ճակատը «ուղտերը կը կլլէք, մժղուկները կը քամէք» յայտարարելով։

Էջմիածինէն քանի մը շաբաթ առաջ մեզ հասած թղթակցութեան մը հետեւեալ գիծը, կրնայ «գահազուրկ» եղող գաղափար մը տալ «եկեղեցւոյ պաշտպան»ներու ուղղութեան մասին։

«Վերջին ժամանակներում, կը գրեն
«մեզ, ճեմարանում խոլերայի նշաններ
«երեւալով, որոնք վերջացան միայն մի
«հիւանդի մահով, Կ. Թոքիկեան՝ բժշկի
«առաջարկութեան համեմատ՝ ճեմարանի
«ծառայ ճեմարանի աշակերտներին պաս
«չպահել, բայց սրբազան մը ինքնագլուխ
«արգիլում է մեր մարթելը եւ աշակերտ-
«ները տնկուած էին ներքին պահոց ծանր
«կերակուրները ուտել, չնայելով որ այդ
«եկեղեցւոյ նախանձախնդիր հայրերը ա՛յ
«մի օր պաս չեն պահում»։

Աղուանեան կը ջանար Կաթողիկոսին վրայ ազդեցիկ ըլլալ. բայց Հայրապետը անդրադարձաւ որ եթէ Աղուանեանը չհեռացնէ Էջմիածինէն, բարոյական ապառութեան պատճառ մը եւս իր գոյութիւնը պիտի պահէ, ուստի եւ երբ «եկեղեցւոյ պաշտպան»ներէն Սրբազան Նահապետեան [illegible] Կարս կը վերադառնար, Աղուանեանն ալ ճամբայ կը դնէր դէպի Աստրախան, հոն ուր արդէն վախճանած էր Մխիթարեան Սմբատեան եպիսկոպոսը։

Հեռու Վեհարանէն, հեռու այն ամէն ազդեցութիւններէն որոնք փորձութեան ոչխարներ մը հրապոյրները տարբերելով անոնց առջեւ կը հեռացնեն եկեղեցիի պաշտօնեան այն դժուարակոխ արահետներէն, ուսկից ստապատրիք անձնուիրութեամբ ընթանալով միայն կրնայ իր հօտին սէրը գրաւել, Աղուանեան Աստրախանի մէջ միայնակ, ինքնազննելով, թերեւս մը տեսնէր թէ իրեն աւանդ յանձնուած հօտին հոգեկան մեծ ծառայութիւններ մատուցանելով միայն կրնար ճշմարտապէս եկեղեցիին պաշտպանը ըլլալ։

Բայց հրապարակային մարդուն համար լաւագոյն չէ՞ վաղուան վրայ յոյս չդնել իր փառքին ու մատուցանելիք ծառայութեանց համար։ Վաղը մահն է գուցէ, վաղը պատմութիւնն է որ կ'արձանագրէ անցքերը։

Ա. Ա.

ԲԱՐԻԶԵԱՆ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

ԴԻՆՈՎԸ

Պզտիկ աղքատիկ ճաշարան մըն է։ Աղտոտ ձեղունէն միակ կանթեղ մը։ Պատերը, մերկ, գլխարկակալներ միայն ունենալով իբր զարդ։ Հաշուեսեղանին վրայ ըմպելիքի շիշեր, անօթներ, գաւաթներ, ու փոքր աղուոր փունջ մը քրիզանթէմներու. սեղանին ետեւը, պառաւ կին մը, պզտիկ, իր անթիւներուն մէջ կորսուած, կորաքամակ, ճերմակ ծամերուն տակ կապիկի ծամածռած կարմիր դէմք մը ցուցնելով. — Հաշուակալուհին է։ Քառակուսի ճաշասեղաններուն շուրջը խառնուած են Բարիզի ազգաւ զանազան տիպարներ, բանուորներ իրենց խղճուկ քասքէթով ու աղտոտած բլուզով, ամբոխին գործաւորներ եւ քանի մը անկուտ ուսանողներ միակ կամ իրենց «աղջիկներու» հետ։ Անարիւն մանրավիկ սպասուհի մը, երեսը ցանոտ, մաշկի սպիներով, գոգնոցը աղտոտ, ձեռքը պնակներով լեցուն, սեղանէ սեղան կը վազէ, մինչ դրան քովը. բարձրահասակ մարդ մը, գեղջուկ դէմքով, կերակուրի անուններ կը պոռայ բառ երկարելով, ռնգեղելով։ Նիրար խոհանոցին մէջէն, երբեմն երբեմն հսկայ կին մը կ'երեւայ, անասման գլուխ մը կտա կարմիր, եւ կուրծք մը կը պոռթկայ, Վան Օստադի կնիկ մը, — խոհարարուհին։ Եւ բոլոր ու կերակուրի անպիտան հոտ մը ճաշարանին մէջ կը թանձրանայ։

Դուռը կը բացուի, եւ կորճուկ բանուոր մը, երերալով, ներս կը մտնէ։ Քասքէթը գլխուն վրայ մէկ կողմ ծռած է, աչուրները պայծառ նայուածքի մը մէջ մոլորած, կը ուզէ տեղը տեսնելու, եւ թեւին տակ բռնած խոշոր ծրար վար իյնալու վտանգին մէջ է։ Առաջին քայլին, գոռ ժպտելով, սեղաններուն զարնուելով կ'առնէ մօտը, քանի մը քրքիջներ կը բարձրանան ճաշողներէն. «Հէ՛. հէ՛, մարդուկը դեկը կորսնցուցեր է։» Տարտամելով, տատանելով, աթոռ մը կը գտնէ վերջապէս, ու վրան կ'իյնայ դիակի անկումով մը։

Ուշադրութեամբ կը դիտեմ զինքը։ Խղճուկ մարդ մըն է։ Դէմքը նիհար, ներս քաշուած այտերով, երեսները կարմրած մօրուքով մը ծածկուած։ Լաթերը հին են, մաշած։ Ուսկի՞ց գալեր է խմելու տեղէ. եւ ինչո՞ւ այդչափ խմեր է։ Ու դառնական ենթադրութիւնները կ'ընեմ ինքնին։ Գործիէն գինեխում դուրս է որ իր կնիկը կամ աղջիկը վտարած ատեն խմելով կը փնտռէ եւ որ հիմա զաւակն ծեծելու պիտի երթայ. կամ ողորմելի թշուառ մը որ կորցնելով վիշտ մը մոռնալու համար ապաւինած է գինիին։

Բան մը չուզելու կը թուի իր չուրջը։ Աչքերը տարածին փայլն ու անշարժութիւնն ունին, եւ նայուածքը մեռած է անոնց մէջ։ Շրթները անորոշ կ'երերան, բաներ բռնելով որոնք չեն լսուիր։

Բարմենը կուգայ հարցնելու թէ ինչ կ'ուզէ ուտելու։ Դինովը իր դէմը մէկը տեսնելով, առանց անոր բառը հասկնալու, յանկարծ երկայն քարակ ճառ մը կը ձգէ, բառերը կոտրատելով բերնին մէջ. վանկերը սափնկենալով թալցած կակազութեան տրամաբանութեան մը մէջ, եւ ճառ մը ինչի՞ վրայ, գիտէ՞ք. օրուան խնդիրներո՞ւն վրայ... Երբեք այդքան զուարճալի բան տեսած չէի. բանուորը կ'երեւայ թէ տաղաւուած լրագիրները կարդացեր է խմելէ առաջ, եւ հիմա, իր խենթացած բաղձանքներու խառնակութեան մէջ, օրուան մեծ լուրերուն վրայ կը խօսի. եւ ցուցամատը կլոր շարժումով մը քիթին վրայէն անցընելով, Բարմենին երեսն ի վեր, որ շուարած ճաշացուցակը ձեռքը, կը պատէ, կը շրջանակէ ճամբան։ Բարմենը կը կրկնէ իր հարցումը կի աւելի յոյլ այս անգամ, եւ վայրկեան մը կը մտածէ ընդհատելով. «Ապուր մը բերէք։» Ապուր կը բերեն։ Ամեր բանելու իսկ կարողութիւն չունի։ Անգամ մը կը փորձէ, կը տանի ձեռքը. անգամ մըն ալ, մատները ամբողջ մէջը կը թաթխուին։ Երրորդ անգամին, ամանը վեր կ'ելլէ, ճակտին վրան իյնալու եւ լաթերուն վրայ թափելու համար։ Դերձակի բան է. վրան գլուխը լցոնուած է ամբողջ. մատները խղճում։ Սակայն ինք բան մը չզգար. խելքը միտքը լուրերուն վրայ է նորէն. ոգին մէջ միշտ երերալով իր ցուցամատը ուրիշ կամքով մը կը խօսի, կը շարունակէ նոյն ձեւով իր խնդիրներուն վրայ. «Իմ կարծիքովս պէտք էր որ»... Ու կը խօսի, կը խօսի, անկապակից նախադասութիւններով, որոնց մէջ կարողացուած քերթի մը տպաւորութիւնը կը զգացուի։ Բերնէ մէ ճաշողներ կը խնդան։ Դինովը ոտքի կ'ելլէ, շուարած. «Կը խնդա՞ք, կը. պէտք անձէ՞ք... հը՛մ... ես իրաւունք ունիմ... ան Սթիւլերը...» Ու նորէն կը կորսուի իր բառերուն խուճապին մէջ։

Հաշուակալ ձեռքը աւելի կը լայնցնէ, ձայնը կը խուլնայ. գինովը, որ ճաշարանին մէջ բոլոր դատաւորներն ալ հայհոյելու ջուր մը կը ցուցնէ, սեղաններուն քով կ'երթայ, ճաշողներուն երեսն ի վեր իր բառերը կը պոռայ։ Այն ատեն, որ, ծայրայեղութեան մը վախնալով, ճաշարանատէրը կը ստիպուի ծամելու գինի զայն։ Եւ այն ատեն ամէնէն գաւեշտական տեսարանը կը ներկայանայ. ճաշարանատէրը, քիչ մը քաղցրութեամբ, քիչ մը սպառնալիքով, կը ջանայ զայն դուրս հանել. անիկա, առանց մտիկ ընելու, իր պատմութիւնը կը շարունակէ նորէն։ Եւ դուրս ելլելէն յետոյ, կը տեսնեմ որ փողոցին մէջ իր ձեռքերը շարժելով կ'ընէն նորէն, ու բառերը նորէն նոյն բառերը կը ծամծմէ։

—Զարմանալի պարագայ մըն է, կ'ըսէ ճաշողներէն մէկը. մինչեւ հիմա գինովութեան մէջ սիրոյ, աղքատութեան, խղճմտանքի բացագանչութիւններ կը լսուէին. գինով մը որ քաղաքականութեան վրայ կը խօսի. դարավերջի՛ն մէկ տիպն այս։

ԱՐՇԱԿ ՉՕՊԱՆԵԱՆ

ՋՐԱՂԱՑԻ ՄԸ ԱՐԿԱԾՆԵՐԸ

Գավաֆեան Յովսէփ էֆէնտի ի յիշատակ իր զաւկին, հանգուցեալ Արամ էֆէնտիի, ջրաղաց մը նուիրեց Արմաշի վանքին: Այս կալուածը ենթադրուածէն աւելի սուղ նստաւ:

Նոր ջրաղացը կառուցուիլ սկսաւ ճիշդ հինին տեղը այս տարուան ապրիլ ամսուան սկիզբները. շէնքը աւարտեցաւ օգոստոսին եւ մեքենական գործիքները սկսան գրկուիլ Գավաֆեան էֆէնտիի կողմէ:

Բայց ինչո՞ւ համար ջրաղացին բացման հանդէսը այնքան անտարբերութեամբ կատարեցին. մինչեւ իսկ Յովսէփ էֆէնտի ինքը զարմացաւ երբ կարդաց լրագիրներուն մէջ բացման լուրն եւ այս առթիւ տուեալ շնորհաւորական նամակներ ընդունեց:

Միայն թէ արտադրեալ ալիւրն ո՞ւր էր. քանի որ ջրաղացի բացումը կատարուեր էր, գործաւորները հրաման ընդունեցին վերադառնալ: Իսկ շրջակայ բնակիչները ամիսներէ ի վեր անձկանօք սպասած լուրը ուրախութեամբ լսելով փութացին իրենց արմտիքները հին ջրաղացներէն փոխադրել նոր ջրաղացը, կարծելով թէ իրենց ցորենին ալիւրի վերածուելով պիտի մեկնին տուներնին:

Սակայն ջրաղացի բացման օրը առ կային երկանաքարն անգամ չէին կառուած, ամեն մեքենաները անփորձ վիճակ ունէին, եւ կարծես թէ այն հանդէսը ո՛չ թէ բացման այլ փակման հանդէսն էր. զի այն օրէն ի վեր ջուրի մեծ առուն անշարժ կը մնայ, մեքենայներն անգործ, եւ անանք փորձի ժամուն խափանեցան. ջրաղացին դռներն ալ կը բացուին միայն ներս դիզուած ժողովրդական ցորենի մաս մը վերցնելու համար:

Ջրաղացը վերջապէս պիտի գործէ օր մը յանձնելու Գավաֆեան էֆէնտիի, ասկէ հոն կատարուելիք գործողութիւններ՝ որոնց մանրամասնը պէտք չէ հոյլ, որպէսզի պատմածս վաւերական, չկրկնեմ, որք են.

Ա. Գետին ջուրը զառ քաշէ կամ մը բլին (չէնքը) նորոգութիւնը: Բ. Առուին մէջ կատարուելիք շինութիւններ: Գ. Գետին եւ առուին միջավայրը եղող հողին ամրութեան մասին կատարուելիք պարտադրութիւններ: Դ. Ջրաղացին արեւմտեան հողամասին անկիւններուն վրայ պահպանութեան միջոցներ, զի առաւելագոյն հեղեղ մը կամ առատ ձիւն մը գետին ջրերը պատճառելով կրնայ է որ բոլորովին քանդէ խափանէ շէնքը: Առուին միջոցի հողը որ բաւական ատենէ ի վեր մէկին տրուած էր՝ մշակուելով այն առափնեայն հատած է որ հեղեղներու առկալու անկարող հողմերը բազմացած են, եւ որոնց համապատասխանութեան համար ներքին վայ գալու խորհուրդ տուած է ձեռնհասն պաշտօնէին խորհուրդին ներմանել ալ եւ պատսպարելով անտառի վերաճել այդ միջավայրը. յիշեալ ծառերու արմատներն ալ ապագային օգտակար կ'ըլլան: Բայց առուի գետին առատանալովը ջուրերը կրնան լեցուիլ ջրաղացին մէջ՝ թէ մեծ անիւին առանցքին պատուհանէն եւ թէ շէնքին մեծ դռնէն եւ մեքենաները կրնան ողողուիլ ու արագ լեցուիլ մեծ բակը, ուր քարերուն պատկան գործիները զետեղուած են: Այդ մը տուփին ալքէն ալ աւելցաւ խորհուրդ ներ տրուած են, բայց ասկէ մին ձեռ նորոգութիւնք չեն եղեր:

Այսօր Դպրեվանքի հացի ալիւրը Նիկոմիդիայէն կը բերուի. հարիւրաւոր գիւղացիներ որոնք իրենց հացը նախապատրաստելու համար Նիկոմիդիոյ դաշտին մէջ գտնուած ջրաղացներ կ'երթային գիտել մեծ անհանգստութեամբ սպասեցին Արմաշի նոր ջրաղացին, բայց անոնց ծանր անձկութիւն կը կրեն ալիւրի մասին, զի ձմռան վրայ գալով՝ այլեւս հեռու տեղեր աալով երթալ անկարելի եղած է, գտնուած մերձակայ ջրաղացք ալ չեն բաւեր իրենց գանդաղ գործողութեամբ ժողովրդին պէտքը լրացնելու: Հետեւաբար փափաքելի է որ Յովսէփ էֆ. Գավաֆեան բարեհաճի նոր գործաւորներ յղել եւ այն պատուական հաստատութիւնը գործելու կարող վիճակի մէջ դնել ի դիւրութիւն խեղճ գիւղացիներուն որոնք յաճախորդներն են յիշեալ ջրաղացին:

* * *

ԳԻՒՂԱՑԻԻ ՄԸ ՏԱՌԱԿՈՑՍՆԵՐԸ

Վանէն գեղացի մը, արհեստով սարակ (այգի փորող), մեր միջոցաւ հետեւեալ նամակը կ'ուղղէ Սրուանձտեանց Յակոբ էֆէնտիի:

Բանի մը բառերու նշանակութիւնը տակը կը դնենք:

* * *

Մեծապատիւ Գարոն Յակոբոս Սրուանձտեան

Ես խօրօտ գըել կարդալ չեմ գիտեր՝ ամմա շատ սէր ունիմ կարդալու. աղէկ կարդացողներ էլ շատ կը սիրեմ. իմոր համար սարակութիւն կ'անեմ, շամ բրկուն արտն քրտինք կը թափեմ որ օր քանիմ փարայ աւելի վաստկեմ, տղէյներուց խաց. խալաւ անելէ զատ. գիրք բան առնեմ կարդացուցեմ:

Փառք Աստուծոյ. Աստուած ձիկ սրտիս կօրայ տուեր ի. տղէյներս պստիկ են. ամմա խօրօտ կը կարդան. ինչ գիրք, ինչ թուխթ. ինի ձեռքերնին. չէ կիտեն ես կը սիրեմ, կը պիրեն մօտ ձիկ կը կարդան: Ամմա չեմ կիտե վարժատնէն էս թէ որ տեղէն կըգակեմ ինկեր էր ձեռքեր պիրին մօտս կարդացին, մէյ անխէն կը կարդին. մէյ տուխէն իր պատմին, ձեր լուսոգի Գարեգին Սրբազանի խամար էր գրուկ: Լսեր պատմեց ձիկ «Գարեգին եպիսկոպոս սաղ ի քան կտակ արեր էր. որ ուր մեռնիլէն ետեւ ուր փարից խազար ոսկի տան Վանայ մէջ խիւանդանոց մը շինեն. ինոր չորս ախպէրներն էլ սիրով կապալ արեր են. ամման կասեն «էս օր չէլնի փարէն քիչ ի. թող մնայ շատանայ. սօրա պատուիրարք՝ ինան Ստամպօլոյ ազաներ. ոտ կոխեր են կասեն. չէ էս օրս նէ հրաման կառնենք կը շինենք. Վանայ բիւլոր խազար տարտակ վանք. տառապած օտաներ ունեցող ժամեր կան. ալայ մկայ ինանցից մէկ անենք. հիւանդանոց, անտէր խիւանդներ թող տարուին դալ. շախուին: Էս տարի թող էլնի տասխատ. կալ տարի (20) քիչ քիչ գալու շատանայ թող թաղէ հիւանդանոց մը շինուի. լուսոգի Գարեգին եպիսկոպոսի կտակած փարով նոր պիթուն էն տեղ խաչուի. Օր մըն էլ մեր լաճն ասաց. Սրուանձտեան եղբայրներ ընդուներ են Ստամպօլոյ ազաներաց խապար. էն տեղ ճօկ մաշլիս մըն ընտրեր են և փարէն ուրենց ձեռքով տարեր թասլիմ արեր են մաշլիսին որ ունենց գիտցածն անեն: Մենք պիթուն խեղճ վանեցիքս ուրախացանք էլ էսով էտ պաղ թօրուան շուրթ պառկած անօթի. անտեղ անդարման չենք մեռնե ասի'ք. ինչխ ստամբօլ. ինչխ Իզմիր, սկուն էլ Վան խիւանդանոց պիտի էլնի. մենք խեղճեր. անտէր. անտիրականներս կը շախունենք: կասենք չքաշե մէկ էրկու ամիս ինչ որ էլ նէլուի, կէլնի, ամմա էն օր էս օր, կէլնի չորս խինգ ամիս. էլ իսկի ձէն ձուն չկայ. չէլնի էս լսածներս սուտ են. տուք փարէն առեր կերեր էք. ես չէ ուրիշ բանի տուեր էք. էտ մեր աղքատներաց իրաւունքն ի. թէ որ էտենայ բան մը արեր էք. աւուր աչեղ գատաստանին մեր ձեռքեր ձեր օձէն պիտի մնայ. դուք էլ սուերես պիտի մնաք. Աստծոյ աղջիւ, դուք քանց ձիկ աղէկ կիտէք որ ըմէն բաներ անձուէր են, մէնակ աղէկութենէ ինան քէչութեն կը մնայ, կանաք աղէկութեն արէք անիրաւութեան ով որ սախս կանի. խաւկի էլ ծ փարէն ուտող. խէր չտեսնայ. խորոտմ կուգայ խօլոլ էլ հետ կը տանի. գիտէ՞ք էտա բան. ինչ աղէկ բանի. թէ որ տուք մոռցիրէք մենք իսկի չենք կանալ մոռնայ. ընցած տարի որ լուսոգին քանի մը փարայ օրօխկեր էր հեր ձեռ որ աղքատներաց լօռ տայ. դարման անիք. քանի խիւանդներ չախուան, ժրան և քանիներ պիտի չախուէին. թէ որ էն սեւ սուգ ձոգ չը հասներ և դուք չը թօղնիք էրիթիք ստամբօլ. էս թուխթ ձը գրելուս պատճառն էն է որ ընցած օր ըսպարկերտցի մ'տօն, որ էս տեղ ոչ տուն ունի ոչ տեղ. պիրտան ոչինչ ցաւով մը խիւնդցաւ. անտէրութենէ մեռաւ. գիտեմ տարին քանի քանի սկուն մարդեր կը կորիսուին. էսայ որ տեսայ, չիկարս մամնաց. լաճուս խարցուցի, տղայ ինչի էլաւ սըրըուանձտեանի շինելիք խիւանդանոցի մազէն. հայրիկ ասաց, վազուց ի էլ ձէն ձուն չը կայ, չեմ գիտե ինչխ էլաւ, իսոր խամար էսայ նամակ իմ պէրնով լաճուս տուի գրել. կօրօխկեմ քե որ միամտութիւն տաք ձիկ, մաշտեմ տուք ձեր լոսկից դառցաք. թէ ստամբօլայ ազաներ. թէ որ անիրաւութեն տուք արիք, գործ եա մնաց. ասէք դիւզ վեր ձե առաշընդարանին ինան պատուիրարքաբանին բողոքենք.

ՍԱՐԱԿ ՄԱՐԳԱՐ

Բիւլոր.	Բոլորովին
Գոլուր.	Եկամուտ
Դոյ.	Հետ
Ինան.	եւ
Ինչի.	որպէս
Լօռ.	ձրի
Խաչուիլ.	ծախսուիլ
Խօրօտ.	աղէկ
Կըգակեմ.	լրագիր մը
Կանաք.	կրնաք
Ձիկ.	ինծի
Մաշտեմ.	արդեօք
Շախուիլ.	շահուիլ
Որ փարից.	իր փարայէն
Չէ գիտեն.	ո՞չ ապաքէն գիտեն
Ջըկար.	սիրտ
Ջում.	մինչեւ
Պաղ թօրուան	պաղ թոնիր
Սարակութիւն.	այգեփորութիւն
Սկուն.	նոյնպէս
Սօրա.	վեր
Օրօխկեր.	ուղարկեր

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ՄԵՏԱՔՍ. Լոնի հրապարակին վրայ նախապատրաստ կը համարուի հիմա Զ նաստար, Բուրթոսր, Ծարօնր, Իտալիայ խօզակի թելը: Գողեցիկ կերպասներ նորոյթ (մօտա) ըլլալով, քիչ մը եռեսի վրայ թողուած են Ֆրանսայի, Բրեմոնթէյի եւ Սպանիոյ մետաքսները:

Մետաքսի ապագայի մասին կարծիք յայտնելով Լ. Օ. Ի «Մետաքսներու մէկթր» կ'ըսէ «Գիները այնքան ինկած են «որ ալ ճշգրիտ կացութիւնը չեն ցոյց «տար. անկարելի է որ գիները ալ աւելի «ս... վար իջնան: Ուրեմն՝ քիչ մը «համբերութիւն ունենալու է եւ քիչ մը «այ ջանք ընելու է որ այս երկրաշխարհի «(մետաքսի համար) տարին վերջացնենք «Ալ այնուհետեւ ապահովաբար գործերը «պիտի շատնան, եւ 1894ի առաջին վեց «ամսուան մէջ տարակոյս չկայ թէ պաշ- «տօն այն ցոյց կը հիմնուան գինե- «րէն զգալի կերպով աւելի վեր գիներ «պիտի նշանակէ»:

Որիշ կարեւոր թերթ մըն ալ կը հաստատէ թէ երեք շաբաթէ ի վեր մետաքսի հրապարակը զգալի կերպով լաւացած է. թէ գիները չեն բարձրացած գէթ մետաքսի ուզուիլը շատցած է:

Զանազան հրապարակներէ հոն հասած լուրերուն նայելով, այս տարի ալ այն քան մետաքս գործածուեր է որքան նախորդ տարին: Մանչեսթրական Նիւ-Եօրքին լուրերը շատ նպաստաւոր են. Այդ հրապարակին վրայ հեռզհետէ կը լաւանայ մետաքսի կացութիւնը, թէեւ դանդաղօրէն, բայց շարունակաբար: Նիւ-Եօրքի գործարանները ամէն շաբաթ Ճարոնէն 4 000 հակ մետաքս բերել կու տան, ուստի Եւրոպական հրապարակը այդ թեթեւ լաւութենէն կ'օգտուի, եւ Մարսիլիոյ հրապարակին վրայ — զի Մարսիլիա միշտ Լիոնէն առաջ կ'անցնի — Արեւելեան խոզակները քիլոկրամին 50էն 75 սանթիմ վրայ դրած են:

* * *

ՎԱՐՍԱԿԻ վիճակացոյց մը հրատարակուեցաւ այս օրերս: Ամենէն վերջին ճիշդ թիւերուն նայելով այս տարի վարսակի հունձքը եղած է 744 300 000 հարիւրալիտր, մինչդեռ անցած տարի եղած էր 824 250 000 հարիւրալիտր, Ը պ'տարապէս վարսակին միջին հունձքը 805 850 000 հարիւրալիտր է: Տարբերութիւն է ի վեր 1893ի վարսակի հունձքը, մեծէն նուազը եղած է:

* * *

ՑՈՐԵՆ. Միացեալ Նահանգներուն մէջ ձմրան ցորենի հունձքը սովորական վիճակէն շատ բարւոք ... սահմանուիլ ... մեծ միտ մը չեն հասուցած: Վերջին չորս տարիներուն մէջ Միացեալ Նահանգներու հերկուած հողի տարածութիւնը չէ շատցած:

Ֆրանսայէն կը հաղորդուի թէ վերջերս սովորականէն դուրս եղանակը զիջեցիկ է թէեւ, երկրագործներէն շատ գաւառներ չունին, սակայն մէկտեղ կը փութացնեն որ ձիւնը սկսի եւ ցուրտը տիրէ: Այս եղանակին մէջ բուսաբերութիւն պէտք չէ որ այնքան առաջացած ըլլայ. կը վախցուի որ դէշ խոտերն ալ լաւ եղանակին հետ աճելով ցորենին շատ խանգարեն: Տեւական ցուրտ մը, քիչ մը ձիւնով, ուրախութեամբ պիտի ողջունուի երկրագործներէն:

Ցորենի վրայ մաքսատուրքը բարձրացնելու խնդիր միշտ դրութիւնը առնելով, շահագէտները մասնաւոր գութեան մէջ են եւ քիչ գործ կ'ընեն: Նոյեմբեր ամսուան մէջ Ֆրանսա բերուած 1892 Նոյեմբերի, ... 300 000 հեկտոլիտր աւելի տարեկան ... ջորս ամիսներուն մէջ Ֆրանսա 4 226 000 կենդինար արմտիք առաւ օտար երկիրներէ, մինչդեռ նախորդ տարին նոյն ժամանակամիջոցին առած էր 1 240 000 կենդինար:

Արմտիքի ներածութեան այսքան շատ ըլլալուն մէկ գլխաւոր պատճառը կարելի է որ մաքսատուրքին աւելցման հաւանականութիւնը ըլլայ. բայց նաեւ հունձքը նուազ եղած է այս տարի եւ միանգամայն ցորենի անասնակեր լաւ չէ: Հիմա Ֆրանսայի մէջ կ'ուզեն որ ալիւրը շատ լաւ ըլլայ. եւ այս նպատակին համար շինուած նոր դրութեամբ ջաղացները պարտաւոր են փոխել լաւագոյն գործիները:

ՏՈՔԹԷՈՐ Ե ՄԱՍԻՍ

Բէրա, Շիշլի ճամբու Թիւ 21

(Ծանիի գերեզմանին մօտ)

Հիւանդ կընդունի ամեն օր կէսօրէն վերջը ժամ 7էն 10. Չորեքշաբթի օրերը ձրի. Բացի ներքին ախտերու հիւանդութիւններէ կը դարմանէ մանաւորապէս ստամոքսի, աղեաց, լեարդի եւ ծննդական գործարանաց հիւանդութիւնները, ի հարկէն մարձ (մասաժ) ստամոքսի եւ աղեաց հին հիւանդութեանց համար:

ԹԵՐԹՕՆ «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»Ի (29)

ԺԻՒԼ ՄԱՐԻ

ՕՐԻՈՐԴ ԳԱՐՈԻՆ

ՄԱՍՆ Բ.

—Հիմա զիս ազատ կը թողո՞ւք:

—Ո՛չ:

Եւ Գ. Լէման կանակին անոր դարձաւ ու նշան մը ըրաւ Կոմի:

Ոստիկանը Միրտասի ձեռքէն բռնեց:

—Գիտի զիմադրե՞ք, դժուարութիւններ պիտի հանե՞ք. ձեռուընիդ երկաթ անցընել տա՞մ:

—Անօգուտ էր, ըսաւ Միրտասօր:

Ինքն ալ իր քիչ մը առաջուան անփութութիւնը կորսնցուցեր էր: Շատ վշտահար կ'երեւնար ու անանկ մը կը նայէր ոստիկանութեան պաշտօնակալին որ, կարծես թէ կը յուսար որ Գ. Լէման միտքը պիտի փոխեր:

—Եկէ՛ք, ըսաւ Կոմ:

Միրտասօր խորունկ հառաչ մը արձակեց ու հնազանդութեամբ անոր ետեւէն գնաց:

Սեմին վրայ դառնալով Միրչէլի, որ իրեն կը սպասէր:

—Միրտասօ՛ր, հոգ մի՛ ընէք . . . Ես ապահով եմ որ դուք անմեղ էք . . . Յանցաւո՛րն . . .

Միրտասօր լռիկ սեղմեց այն ձեռքը, զոր մարքիզը իրեն կ'երկնցնէր:

Խօսելու ուժ չունէր: Վախէն լեզուն բռնուեր էր:

. . . .

Լազար Պէրման, առանց կայրին աղջիւ բառ մը արտասանած ըլլալու, այս մի- ջոցին գրասենեակները կը մտնէր:

* * *

Ե.

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԵՂԲԱՅՐԸ

Ոստիկանութեան պաշտօնակալը մարքիզին վերջին բառերը լսելով՝ արտնդրութեան շարժում մը ըրած էր, վասնզի Միրչէլի վարմունքը զգալի կերպիւ կը նեղացնէր զինքը:

—Պարոն, ըսաւ ցամաք եղանակով մը, կը փափագիմ որ ձեր կարծիքները ձեզի պահէք եւ իմ քաշնները մեկնութիւն չտաք:

Այս խօսքը խարազանի հարուած մը եղաւ մարքիզին համար:

Եւ գլուխը վեր առնելով՝ ինքն ալ նոյն եղանակով պատասխանեց:

—Ոստիկանութիւնը անսխալ չէ եւ անոր գործած սխալներն անհամար են. անօգուտ է աւելի եւս մեծցնել այդ սխալներուն ցանկը, որ արդէն շատ երկայն է:

—Պարո՛ն:

—Կը կրկնեմ որ Միրտասօր անմեղ է:

—Կըսէ՞ք այդ բանը հաստատել ու յանցաւորը ցուցանել ինծի:

Միրչէլ ամչունեցաւ: Այսպէս բացէ ի բաց Միրտասօրը պաշտպանելով կապկածներ պիտի ներշնչէր արդարութեան: Ա պացուցանե՛լ Այո՛, մէկ բառով, երբայրն ամբաստանելով կրնար Միրտասօրի անմեղութիւնը ապացուցանել . . . եւ Մի րտասօր կ'ազատէր . . . : Բայց այն բառը արտասանե՛լ, Լօրանը ամբաստանե՛լ, ո՛չ, ո՛չ . . . : Մօրը կը նայէր խելացնոր . . . : Կոյրը այս սոսկալի տեսարանին մէկ բառը չէր փախցուցած . . . : Բայց անտարբեր կ'երեւնար . . . կարծես իր յուսահատ երազը զինքը շատ հեռուն կը տանէր . . . եւ այնքան ամգոյն ու անշարժ էր որ, մեռած կ'երեւնար . . . : Թերեւս ան ալ գիտէր սոսկալի ճշմարտութիւնը . . . : Հարկաւ ճանչցեր էր իր որդին, երբ իր կարկամեալ մատներովը բաներ էր զայն . . . : Եւ անհնարին գաղտնիք մը միայն կրնար այն կնոջ երջանիկ, ժպտուն ու վստահ դէմքը քանի մը վայրկենի մէջ այնքան փոխել . . . : Եւ քանի որ մարդը ամեն բան զիտնալով կը լռէր, ինքը, որ եղբայրն էր, ի՞նչ իրաւունք ունէր խօսելու . . . :

Սիրտը անձկութեամբ աղջորուն պատասխանեց:

—Աւա՛ղ, պարո՛ն, ես կը պաշտպանեմ այս աղջն, վասն զի ապահով եմ որ առանց ոճիր մը գործած չկրնար ըլլալ . . . : Իսկ յանցաւորը փնտռելը ձեր պարտքն է . . .

—Անձնականապէս մէկուն վրայ կասկած ունի՞ք:

—Ո՛չ:

—Միրտասօրի անմեղ ըլլալուն այնքան հաստատամտօրէն կը պնդէիք որ, կարծեցի թէ ինչ բան մը կը ծածկէք . . .

Եւ դատաւորը ուշի ուշով կը դիտէր Միրչէլը, որու միակ ջանքն էր ինքզինքը չմատնել: Իր նայուածքը պահ մը դար ձաւ մարքիզուհիին վրայ: Խեղճ կոյրը միշտ անշարժ կեցած էր. միայն մատներ իր կէկէին ջղաձգօրէն: Թէ՛ որդւոյն եւ թէ՛ մօրը դէմքին վրայ միեւնոյն սարսափը, միեւնոյն վախը, միեւնոյն յուսահատութիւնը նկարուած էին:

Լէման, որ ամենէն սոսկալի գաղտնիքներու վարժուած էր, մ'մնչեց:

—Ինչ բան մը կը ծածկեն . . .

Քանի մը վայրկեանէ ի վեր, իր հարցումները չորսնակած ատեն, առեր էր սնտուկի տեսրակը, որ բաց մնացեր էր ժողթէլի գրասեղանին վրայ եւ աչքէ անցուցեր էր զայն:

—Կը տեսնեմ որ շատ կարեւոր վճարումներ ունիք ընելու, պարոն մը Սաւլէմ . . .

—Աւա՛ղ . . .

—Այս ոճիրը այդ վճարումներուն որո՞նք պիտի ըլլայ:

—Այո՛ . . . գոնէ այսօր . . . վասն զի մայրս իր հարստութիւնը կը գրաւէ որպէս զի սնտրագրութեանս պատիւը պահեմ:

—Պահեստի սնտուկ չունէի՞ք:

—Ամբողջ ունեցածս գործարանի ծախսեցի, վասն զի վերջերս ուզեցի ընդարձակել զայն . . . Մանաւանդ քանի

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԿՐՕՆ. ԺՈՂՈՎԻՆ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ

Վարնայէ Տ. Յովհան քահանայ ի Պատրիարքարան գրած էր թէ երկու եղբօրորդիք կը պահանջեն երկու քոյրերու հետ ամուսնանալու հրաման, և թէ հարկադրիչ պարագաներ կան անոնց այս պահանջումն ի նկատ առնելու համար։ Կրօնական ժողովը տեսնելով յիշեալ քահանային գիրը հարկադրեցաւ տալ պահանջուած հրամանն իբրեւ բացառիկ տնօրինութիւն։

—•—

Եգեսիոյ մէջ, Ռափայէլեան Հանըմա անուն կին մը ամուսնոյն խելագարած լինելը ծանուցանելով Առաջնորդին, կրկին ամուսնութեան հրաման խնդրեր և Առաջնորդարանէն ի Պատրիարքարան գրուեր է։ Կրօնական ժողովն ապօրինաւոր համարեցաւ այդ կնոջ խնդրոյն գործադրութիւնն, և հետեւաբար մերժեց։ (Փունջ)

—o—

Ազգանուէր Հայուհեաց ընկերութեան դիւանը նամակ մը գրելով մեզ շնորհակալութիւն կը յայտնէ Ռապետ Զունդի որ օսմանեան 10 ոսկի տուած է ընկերութեան։ Այս առթիւ ընկերութիւնը կը հրաւիրէ կիթասէրները իրենց նպաստներովը օգնել իրեն որով ընկերութիւնը «բարելաւելով իր գանձին անձուկ վիճակն, կարող պիտի լինի ընդարձակել իր ձեռնարկութիւնն յօգուտ գաւառաբնակ ազգայնոց»։

«ՀԱՅՐԵՆԻՔ»-Ի ՕՐԱՑՈՅՑԸ

ԿԻՐԱԿԻ [illegible] ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 26/7 (Յ. Տ.)

Քաղաք 18 [illegible]

[illegible] 29 [illegible] 26

ՏՕՆԱԿԱՆ. Ա. Ե. Ցօնակաց

[illegible] 6

[illegible] ԼՈՒՐԵՐ

ՍԵԼԱՄԼԸՔԸ հանդէսը տեղի ունեցաւ ուրբաթ օր, Համիտիէ մզկիթին մէջ։ Վեհ. Սուլթանը, ուրբաթի աղօթքը կատարելէ յետոյ, կայսերական պալատ վերադարձաւ։

Հրաւիրեալներուն մէջ կը գտնուէին Գերմանիոյ դեսպանը՝ առաջին թարգմանին եւ իրեն ընկերացող տասնեհինգի չափ հիւրերու հետ։ Ֆրանսայի դեսպանը, առաջին թարգմանն ու զինուորական կցորդը, Պելժիքայի դեսպանատան գործակատարը, Պ. Ռըուէ Պասիւի եւ տասնի չափ օտարազգի զբօսաշրջիկ։

Նաւկաներէն ամենք տեսնուեցան Էմին պէյի միջոցաւ արժանացան կայսերական մեծարանքին։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ. Ուրբաթ օր, Սէլամլըքի արարողութենէն յետոյ, Վեհ. Սուլթանին կողմէ շնորհուած արտօնութեամբ՝ Ֆրանսական դեսպան Պ. Գամպոն պատիւ ունեցաւ Ն. Կ. Վեհափառութեան ներկայանալու։

ԻՄԹԻԱԶԻ ՊԱՅՈՒԱՆՇԱՆ. Կայսերական պալատին առաջին քարտուղար Սիւրէյա փաշա, որուն Իմթիազի պատուանշան շնորհուած էր, ուրբաթ օր պատիւ ունեցաւ պաշտօնական համազգեստով ներկայանալու Վեհ. Սուլթանին, որ Իր ձեռքով այդ պատուանշանը կախեց Սիւրէյա փաշայի կուրծքէն։

Էտիրնէի կուսակալ Ապտուրահման փաշայի շնորհուած Իմթիազի պատուանշանը տարած է կայսերական թիկնապահ զօր-դիւզապետ Շաքիր պէյ։

ԲԱՆԱԿԻՆ ՀԱՄԱՐ ՁԻ. Պ. Եոզէֆ Շվիմէր մայրաքաղաքս եկած է Սպարապետութեան Դրան հետ պայմանագիր կնքելու 3400 ձիու հայթայթման համար, որոնց 2000ը հեծելազօրքի եւ 1400ը հրետանիին յատուկ։

ԿՐԹԱԿԱՆ Նախարարութեան կողմէ յանձնախումբ մը ղրկուած է Իզմիր՝ տեղւոյն Մէարիֆ ատեանին հաշիւները քննելու համար։

ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐՈՒ վարչութիւնը ուրբաթ օ. Մուսաֆիր ղրկեց Քէօսթէնճէէն 60 գաղթական՝ Փոքր Ասիոյ մէջ բնակութիւն հաստատելու համար։

ԱՔՍԱՅԻ Պատական Ատեանի նախագահ Շաքիր էֆէնտի ապօրէն ընթացքի մէջ գտնուած ըլլալով պաշտօնանկ եղած եւ ձերբակալուած է։

ԶԱՆԱԶԱՆ ԴԷՊՔԵՐ

Հէրէքէ. Անցեալ օ. ժամը 7ին հրդեհ ծագեցաւ Գօնտր գիւղի բարձունքը, Ֆրանսական Պարկ կոչուած տեղը, եւ առոյգ Պ. տէրէն էֆէնտիի փայտաշէն մէկ տունը այրեցաւ. կահաւորներով հանդերձ ապահովագրուած էր 1500 ֆրանսական ոսկիի։

—Երէկ առաւօտեան դէմ, Իւսկիւտար Գալըպան Իսկէլէսի հրդեհ ծագելով մը եւ նպարավաճառ խանութ մ'այրեցաւ։ Նպարավաճառին ապրանքները 150 ոսկիի ապահովագրուած էին։

—Կեղծ դրամ. Հինգշաբթի օր Սամաթիոյ Իսմայիլ անուն ծխավաճառ մը Ազաքը յի մթնշաղէն ծխախոտ առնելով ուժ մեծքանակ տուած էր, սակայն մթնշաղի պաշտօնեաները տեսնելով որ այդ դրամներէ մին կեղծ է անմիջապէս իմաց տուին ոստիկանութեան, որ Իսմայիլը ձերբակալելով Ոստիկանութեան Դուռը ղրկեց։

—Աքէմ. Ուրբաթ օր Թօփխանէ Մէհմէտ անուն նպարավաճառ մը որ լուացած էր, կրակարանի մը քով նստած պահուն տագնապ մը գալով վրան կրակարանին վրայ ինկաւ եւ այրեցաւ. թէեւ անմիջական օգնութիւնք եղան, սակայն Մէհմէտ քիչ յետոյ մեռաւ։

—Անձնասպանութիւն. Ֆէնէրի Ցեանեց վարժարանի դասատուներէն մին, Սէրրօ անուն 25 տարեկան երիտասարդ մը, ուրբաթ անձնասպանութիւն փորձեց Ղալաթիա հաւ վաճառող մարդու մը խանութին մէջ ուր գացած էր, խանութպանին հետ բարեկամութիւն ունենալով Սէրրօ դանակ մը առնելով ինքզինքը վիրաւորեց վիզէն եւ փորէն։ Ոստիկաններ հասնելով հիւանդանոց փոխադրեցին զինքը։

ՔՈԼԵՐԱ

ՊՈԼԻՍ

(Պաշտօնական)

Դեկտեմբեր 23 հինգշաբթի օրուան ժամը 6էն մինչեւ դեկտեմբեր 24 ուրբաթ օրուան ժամը 6 Պոլսոյ մէջ քոլերայի դէպքերը.

Բանուող 8

Մեռնող նոր բանուողներէն 1

» առջի » 2

= 3

* * *

Գումգաբու. 1. Մարիցա Արսաթօլ։

[illegible]. 1. Թիմուր Հիւսէյն։

Խասքէօյ. 1. Իսաք Գօհէն։

Գալաթ 1. Իսաք Սավիյէ (բաշաւրաճ)։

Պանդուխտներու հիւանդանոցին մէջ. 2 Իպրահիմ Եուսուֆ (Մէտրէսէի աշակերտ) եւ Ալի Հիւսէյին (նաւաստի)։

Սեւ ծովու թնդանօթաձիգ զօրանոցէն 1 Զինուոր։

Բանկալթի. 1. Սօթիրի Քօչօ (ալբանացի) Դերձ.

* * *

Առաջուան բանուողներէն մեռած են.

Շահզատէ պաշի. 1. Մէհմէտ Մուսթաֆա (ֆօտոյաճ)։

Հայդար Փաշայի հիւանդանոցին մէջ. 1. Եուսուֆ Մուսթաֆա (զինուոր)։

ՀԱՐՑ-ՊԱՏԱՍԽԱՆԻ

—ԿԱՂԱՆԴԻ նոր էջերը գիտե՞ս։

—Ոչ գիտեմ, կիրակի օր պիտի գիտեմ

—Զայն որ Ա. Մ. Գ. [illegible] թող Թովմաճեանցը Ղալաթիա, թիւ 44 Եր. քակ գալարրում չայնսած բան մը առնես

—Գիտեմ, անոր այս տարուան պատկերները եւ այլ նմանօրինակ նկարները ու միայն պզտիկները կը գնահատեն այլ եւ մեծերը։

ՏՕՔԹԷՕՐ

ԳՐԻԳՈՐ ԷՖ. Ճ ՎԱՆԵԱՆ

Նախկին բժիշկ

Շարանթօն Սէն-Մօրիսի

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՄԵԾ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ

Հիւանդներ կ'ընդունի իր տանը ամէն օր ժամը 8էն 12. Բերա [illegible] Մարգարիտ փողոց Թ. 4

Կը դարմանէ մասնաւորաբար ջղային հիւանդութիւնները, ինչպէս նաեւ [illegible] ախտերը, ([illegible]) եւլն. գլխու վրայ եղած հիւանդութիւնները, աչքի, կոկորդի, ականջի եւ այլն, ծննդական գործարանաց հիւանդութիւնները. կը դարմանէ նաեւ ամէն տեսակ վէրք եւ վիրաբուժական ամէն տեսակ գործողութիւններ կը կատարէ։

Հինգշաբթի օրերը աղքատ հիւանդները ձրի կը նայի։

ԹՈՒՐՔԵՐԷՆԻ ՈՒՍՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Պետական խորհրդի քարտուղար եւ Օսմաներէն լեզուի ուսուցիչ Պետրոս էֆ. Կարապետեանի Օսմաներէն լեզուի ուսուցման համար իսկ գի. բու. սոյց մէթոտով պատրաստուած գործերը կը կազմեն հետեւեալ ընտիր գործերը վաճառուած Ռ. Սաճմիսեան Եղբարցն։

1. Իլավէլի Սարֆը Օսմանի (Նազարի վէ ամէլի) 5 ղր.
2. Իսար իմլա եախօտ Տօղրու հազմակ ուսուլի 3
3. Բէնիւմայի գրամէթ վէ Թէբ ձեմէ 1 20
4. Էլիֆպայի լիսանը Օսմանի 1
5. Մէյգ եախօտ Խուլասէ Օսմանիյէ տեսըրր 30

Մեծաքանակ գնողաց զեղչ կ'ըլլայ։ Կեդրոնատեղին է Պապը Ալիի մեծ դրան դիմաց Կարապետ Բաղտասարեան էֆէնտիի կազմատունը։

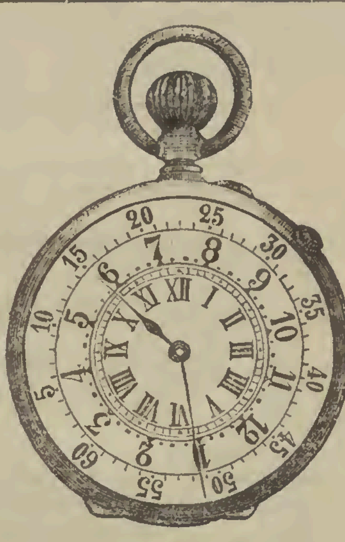

ՆՈՐ ԳՈՒՏ

ՃԱՄԲՈՐԴԻ ԺԱՄԱՑՈՅՑ

ՈՍԿԻ ԵՒ ԱՐԾԱԹ

Որ մէկ սլաքով կը ցուցանէ ալաֆրանկա եւ ալաթիւրքա ժամերը, եւ որու համար ուրիշ ժամացոյց մը պիտոր գտնելու պէտք չմնար, որով միայն այս մէկ կ'ըլլան երկու ժամերն ալ, որք հաւասարապէս գործածելի են մեր երկրին մէջ։

ՄԻԱԿ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ Է

Մեծ Շուկայ Վարդաբէթ Խան, Թիւ 2

ՅՈՎՍԷՓ ԲՕՂԱՃԵԱՆԻ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆՆ

ՈՒՐ ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ ՆԱԵՒ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ

ՈՍԿԻ, ԱՐԾԱԹ ԺԱՄԱՑՈՅՑ

ԵՒ ՇՂԹԱՅՆԵՐ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԻՆՉՊԷՍ ՆԱԵՒ

[illegible]

Ճերմակ մետաղի վրայ Քրիսթոֆլի գրութեամբ երաշխաւորեալ

Ով վաճառատուն իր բոլոր ապրանքները կ'երաշխաւորէ մանաւանդ հաշւեկշռուած մը յանձնելով միասին։

☛ ԳԻՆԵՐԸ ՉԱՓԱՒՈՐ ☚

ԲԱԶՄԱՎԷՊ ՀԱՆԴԻՍԱՐԱՆ

Բացուած է Բազմավէպի 1894 տարւոյ բաժանորդագրութիւնն տարեկան բաժանորդագին (10 Ֆրանք)

Բովանդակութ. — Հայկական. — Բանասիրական. — Պատմական. — Գեղարուեստական (պատկերօք) — Բնագիտական. Գիտական եւ Գիւղ. եւ այլն։

Մեծ. Բաժանորդք որք կը ցանկան տարւոյս սկիզբը թերթերն ընդունիլ պարտին նորոգել իրենց Բաժանորդագրութիւնը որոշ հասցէիւ կամ առ Խմբագրութիւն եւ կամ առ Գործակալս մեր։

ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ, ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՇՈՒԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ

[illegible] խան, Թիւ 4 [illegible]

Այս գրասենեակի տնօրէնն, որ երկար տարիներ գաւառաց մէջ զանազան պաշտօններ վարելէ յետոյ այժմ փաստաբանութեամբ հետեւած է, կը վարէ այս գրասենեակի անօրէնութիւնը։

ԿԸ ԽՄԲԱԳՐԷ օսմաներէն լեզուաւ Օսմ. ամէն նախարարութեանց եւ պաշտօնատանց եւ մանաւանդ գաւառաց ուղղելի ամէն կարգի եւ տեսակի աղերսագիր, [illegible] ինչպէս նաեւ առեւտրական եւ վաճառականական պայմանագիր, ծրագիր, մուրհակ, նամակ յօդուած, ազդագիր եւ այլն։

Ընձեռուած է ամէն միջոց եւ ձեռնհաս անձանց աջակցութիւն, որոնց օժանդակութեամբ կը տրուին։

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ օտար Տէրութեանց Կ. Պոլսոյ հիւպատոսարանաց եւ Պատրիարքարանաց ուղղելի դատական առեւտրական, վաճառականական եւ ընկերական նմանօրինակ ամէն կարգի եւ տեսակի գրութեանց՝ հայ. յուն. գալ. անգլ. գերմ. ռուս. իտալ. եւ պուլկ. լեզուօք։

ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆ՝ յիշեալ լեզուօք ամէն կարգի եւ տեսակի գրութեանց, որ լեզուի որ կը պահանջուի։

ՀԱՇՈՒԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ չափաւոր գնով եւ հաշուեց Տօմարաց գրութեան բաժանում անկարգ [illegible]։

Գաղտնապահութիւն, ճշդապահութիւն, ուղղամտութիւն երաշխաւորեալ

ՊՕՒՐՆԱԶԵԱՆ ԵՒ ՍԻՄՈՆԵԱՆ

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ՑԱՆՑԱՌՈՒՔ

ՍԱՄՍՈՆ

Սամսոնի ճանապարհով Կ. Պոլսոյ, Թրիեսթի, Մարսիլիոյ եւ այլ օտարաց ամէն նաւահանգիստներու հետ առեւտրական յարաբերութիւն ունեցող գաւառացի պաշտօնական վաճառականներու կը ծանուցանեմք որ՝ վերջերս հոս ի Սամսոն ՊՕՒՐՆԱԶԵԱՆ ԵՒ ՍԻՄՈՆԵԱՆ անուան տակ առեւտրական տուն մի հաստատած լինելով, [illegible]։

Յանձնարարող պատուաւոր վաճառականաց [illegible]։

ՊՕՒՐՆԱԶԵԱՆ ԵՒ ՍԻՄՈՆԵԱՆ

Տօքթ. Ց. Տանիէլ, Ն. Կ. Վեհ. փ. առաջին [illegible] Պ. Ն. Միխոսթիի [illegible] կը վկայէ թէ Պ. Ն. Միխոսթիի [illegible] թերթերը [illegible] Բաղջիս ամենէն [illegible] բժիշկները այս ըմպելիներ [illegible] Պ. Ն. Միխոսթիի տրուած վկայականները որք կ'ըսեն թէ այս գործարանին մէջ պատրաստուած ըմպելիները առաջին տեղը կը գրաւեն հասարակաց վրայ ծախսուած բոլոր նմանօրինակ ըմպելիներու մէջ։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՏԱՐԵՐՔ ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒԻ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

Մաս Բ.

ՆԻԿ. ՏԷՐ ՂԵՒՈՆԴԵԱՆՑԻ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Գին 3 դահեկան

Վարժարանաց համար [illegible] զեղչ

Դիմել «Բիւզանդեան Տպարան»

Ղալաթիա, Սեզգեա Խան, Թիւ 5

մը բարեկամներէ ալ . . . փոխ առած . . .

—Անա՛ զարմանալի բան մը, ըսաւ պաշտօնակալը, որ տետրակը կը թղթատէր շարունակ, ծալելով եւ ուրիշ ուշադրութեամբ դիտելով։

Մարքիզը զգուշութեամբ կը տեսնէր պատուարին ըրածները։

Դժուարաւ կրնար ինքզինքը զսպել. վերջապէս չկրցաւ համբերել ու ըսաւ.

—Հա՞րկ է որ գիտնալ տամ ձեզի թէ դուք հոս անձ մը քննելու եկած էք եւ ո՛չ թէ առեւտրական տետրակներս քննելու . . .

—Բայց ըրածներս միեւնոյն նպատակին համար են, պարոն, ըսաւ հանդարտութեամբ դատաւորը եւ տեսնելով որ Միշէլ երթալով կը գրգռուի, աչքին ծայրովը դիտել զայն։ Եւ կը խոստովանիմ որ դիտած բաներէս մին մեծ զարմանք կը պատճառէ ինծի։ Ձեր օր առաջ մեծկակ գումար մը առեր էք անուանեալներէն . . .

—Ի՛նչ, պարոն, նորէն կ'ըսեմ թէ . . .

—Ինչո՞ւ կը սրտնեցիք, երբ ես ձեր պատիւը պաշտպանելու կ'աշխատիմ, պարոն, ըսաւ Լէման կատարեալ հանդարտութեամբ։ Պ. Ժաքթէլի տետրակները, որ լաւ բանուած են, կը հաստատեն թէ գանձապետը չորս օր առաջ ութսուն հազար ֆրանք յանձներ է ձեզ։

—Ճշմարիտ է։

—Այդ, քանի որ տետրակին մէջ այն օրուան համար ոեւէ վճարում նշանակուած չէ, ըսել է թէ դուք այդ գումարը անձնական պէտքերու գործածեր էք։ Ի՞նչ բանի գործածած ըլլալնուդ նկատմամբ ոեւէ յիշատակութիւն չկայ հոս...

—Ո՛չ, չկայ . . .

—Ըսել է թէ ձեր առեւտրական կացութիւնը բարեբաղդաբար ըսածնուդ չափ վտանգաւոր չէ . . . Եւ ինչպէս այն գումարը տասն ըլլալնուդ ուրախ էք . . . վտանգի եթէ տասն չըլլայիք՝ դուք զայն ալ պիտի վճարէիք . . . Բայց քանի որ այն տասնը ձեր քով մնաց, ըսել է ձեր վճարումները կրնաք ընել՝ առանց ձեր մօրը հարստութեանը դպչելու։ Ուրախութեամբ կը տեսնեմ որ ձեր ամուսնական վճարումները այդ գումարէն ալ պակաս են . . . Այդ տասնը ո՞ւր է։

Մարքիզը կը սկսէր հասկնալ թէ ինչ զառիվայրի մը վրայ կը գտնուէր։ Դատաւորին մտքին մէջ կասկած մը ծագեր էր։ Ոստիկանական բնազդը կ'ըսէր իրեն թէ գործին մէջ գաղտնիք մը կար, եւ կը ջանար այդ գաղտնիքը հասկնալ։

Մարքիզը սուտ մը ըսելով կրնար ազատիլ։ Եթէ ըսեր թէ չորս օր առաջ Ժաքթէլէն առած տասնը պահած էր, ամէն բան կը լմննար, ամէն կասկած կ'անհետանար։ Բայց այդ սուտը անկարելի էր, քանի որ պահ մը առաջ Լէմանի ըսեր էր թէ իր առեւտրական պատիւը փրկելու համար մօրը հարստութեան պէտք ունէր։

Ըսել է այն ութսուն հազար ֆրանքը անհետացուցեր էր։

Եւ երբ ինքը կը վարանէր պատասխանելու, յանկարծ քովէն լսեց մօրը դողդոջուն ձայնը, որ կ'ըսէր.

—Պատասխանէ՛, Միշէլ. այն գումարը ի՞նչ ըրիր։

Մարքիզուհին ծանր ծանր ոտք ելեր եւ երկու մարդոց մօտեցեր էր։

—Մա՛յր, ըսաւ Միշէլ աղերսանօք . . .

—Ի՞նչու կը վարանիք . . .

—Այն տասնը ձեռքս չէ։

—Ի՞նչ ըրիք, ըսաւ ոստիկանութեան պաշտօնակալը։

—Տուեցի . . .

—Ութսուն հազար ֆրանք երեք օրուան մէջ։ Ի՞նչ բանի ծախսեցիք։

—Չեմ կրնար ըսել։

—Ի՞նչու . . .

—Անոնք պատճառներ կան, զորս ձեզ չյայտնելու ներողամիտ եղէ՛ք . . .

—Ես ալ ամենէն աւելի այդ պատճառներն իմանալ կ'ուզէի։

—Կը ցաւիմ որ ստիպուած եմ լռել։

—Բայց խոստովանեցէք որ այդ լռութիւնը բաւական տարօրինակ է, պարոն...

Միշէլ, անբացատրելի անձկութեամբ մը չորչորուած, լուռ կեցաւ։

Եւ մինչդեռ պաշտօնակալը կը մտածէր ու շրթունքները կը խածնէր, մարքիզուհին, ոտքի վրայ կեցած, կործանած կ'ընէր. ամբողջ ուշադրութիւնը ժողուեր էր եւ մէկ գաղափար միայն ունէր, այն թէ Միշէլ շատոնց ի վեր գաղտնիք մը կը ծածկէր իրմէ եւ ան պատճառ կ'ուզէր այն գաղտնիքն իմանալ։

Լէման սկսաւ ըսել.

—Առեւտրական տեսակէտով՝ շատ փափուկ կացութեան մը մէջ կ'իյնաք։ Հարկաւ ինծի պէս դուք ալ կը հասկնաք այս բանը։

—Գիտեմ։

—Այո՛, բայց գիտէ՞ք նաեւ որ վեր չէն այդ անանկութիւնը կրնայ խարդախեալ հրատարակուիլ։ Վաճառական մը անանկութենէ մը կրնայ վերականգնիլ, բայց խարդախեալ անանկութենէ՞ երբե՛ք. առաջինը մեծ դժբաղդութիւն մըն է, իսկ երկրորդը ամօթ մը։ Եւ սակայն դուք ձեր ձեռքովը այդ ապացոյցն կը պատրաստէք ձեզի։ Պէտք ստիպուիք այն գումարը ինչի գործածած ըլլալնիդ բացատրել, եւ եթէ չուզէք բացատրել, հաւանական է որ կորսուած էք, անդառնալի կերպով կորսուած . . .

—Այո՛, այո՛, կ'ըսէր Միշէլ խեղդուկ ձայնով, առանց ամէնը գիտեմ . . .

—Շատ ծանր պատճառ մը ըլլալու է, որ ստիպէ ձեզ լռելու . . .

—Թերեւս։ Ի՞նչ որ ուզէք կրնաք ենթադրել։ Օրինակի համար խաղի կորուստ մը . . .

—Զիս հարկ էր անպատճառ հաւատացնել, անանկ չէ՞ . . . ըսաւ պաշտօնակալը հեգնութեամբ . . . Այդ պատրուակը շատոնց գիտեմ . . . Նախ դուք խաղամոլ չէք . . .

—Ի՞նչէն գիտէք . . .

—Մարքիզին դէմքէն անմիջապէս կը հասկցուի . . . Ասկից զատ աղուհով եմ որ ձեր մայրը այս մասին պէտք եղած տեղեկութիւնը պիտի տայ ինծի . . .

(Շարունակելի)

ՄԵԾ ԴԵՂԱՐԱՆ
ԵՒ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԴԵՂՈՐԷԻՑ
ՏՐ. ԾԱՆՆԻ
[illegible] Ն. Ա. ՎԵՀԱՓԱՌՈՒԹԵԱՆ
Բերա, Կամարաչի Եօլու, Թիւ 1
ՀԻՄՆՈՒԱԾ ՅԱՄԻՆ 1850

Հաստատութիւնս, որ ծանօթ է պատուական հասարակութեան իր դեղերու քասարկայ ազնուութեամբը ու գիներու անհամեմատ չափաւորութեամբն, վերջերս ստացած մեծաքանակ ապրանքներովն աւելի ճոխացած է։

Հոն դիմող պատ. յաճախորդք բաւ ամենայնի գոհ պիտի մնան թէ՛ դեղերու լաւ ու չուտ պատրաստութենէն եւ թէ գիներու աժանութենէն։

Դեղատներէ ընդունուած յանձնարարութիւնք կը կատարուին ամենայն խնամօք եւ չատ նպաստաւոր պայմաններով։ Վճարմանց համար դիւրութիւն կը շնորհուի [illegible]։

Թէ նահանգներէն եւ թէ սահմանին Թուրքիոյ զանազան քաղաքաց մէջ պատուաւոր ներկայացուցիչներ կ'ուզուին։

Դեղարանս ունի մասնաւոր քիմիական աշխատանոց մը, ուր ամենայն խնամօք կը կատարուին բժշկական եւ արհեստական ամէն տեսակ լուծումներ։

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

Ինչպէս ծանօթ է ամէնուն, կարգ մը ստամոքսի հիւանդութիւններու ծագումը ուտելիքներու աղէկ չծամուելէն առաջ կուգան։ Հետեւաբար բոլոր անոնք, որ կ'ուզեն առողջ մնալ, պէտք է առաջ իրենց ակռաները կանոնաւոր վիճակի մէջ պահելու աշխատելու են։

Ակռաներու ամէն տեսակ հիւանդութիւններ դարմանելու մէջ մեծ համբաւ չահած է ատամնաբոյժ տօքթօր ՀԱՅՈՆ որ իր արհեստը Եւրոպայի համալսարաններու մէջ կատարելագործելէ ետքը, իր վկայականը վաւերացնել տուած է նաեւ Բժշկական Կայսերական Վարժարանէն։ Յիշեալ տօքթօրը, որ չատ տարիներէ ի վեր իր արհեստը ի գործ կը դնէ մայրաքաղաքիս մէջ, վերջերս Ամերիկայէն ու Եւրոպայէն բերել տուած է նաեւ ակռայի հիւանդութեանց վերաբերեալ ամէն տեսակ դեղեր, նոյնպէս մասնաւոր ակռայի ելեկտրական մեքենաներ, որոցմով իրեն դիմողները կը դարմանէ առանց ամենափոքր ցաւ մը պատճառելու։ Կոտրած ակռաներու արմատները նոյնպէս կը հանէ առանց դժուարութեան, եւ կամ անոնց վրայ ոսկիէ արհեստական ակռաներ կը զետեղէ, որոնք երբէք բնական ակռաներու չափ լաւ չգործածուին, [illegible] կը տրուի։

Բնակարանն է Պէչիկթաշ, Փաշա Մահալլէ, Թրամվայի գծին վրայ, Թիւ 3 տուն։

«ՀԱՆԴԷՍ ԱՄՍՕՐԵԱՅ»
Տարեկան բաժնեգին ֆրանք 10.

Մեծապատիւ բաժանորդք կամ «Հանդիսին» գրուիլ փափաքողք եթէ կ'ուզեն ժամանակին առնուլ 1894 տարւոյ ամսաթերթը, պէտք է դիմեն ի Ղալաթիա Սենդրոս խան. թիւ 5. Բուղանդեան դրատունը. ի Բանկալթի Մխիթարեանց դրատունը։

THE PATRIOTIC
«ՓԱԹՐԻՕԹԻՔ» ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ
Հիմնուած ի Տըպլին 1824ին

Դրամագլուխ	1,500,000 անգլ. ոսկի
Տարեկան բաժնէ աւելի քան	200,000

Կատարեալ ապահովութիւն. — Վնասները կը վճարուին փութով եւ առատաձեռնութեամբ.

Ընդհանուր գործակալք ՊԷՑՔԸՐ եւ ԷՏՈՒԱՐՏՍ
Քամանթճուլօ խան, Պախչէ-Գաբու, Ստամպոլ

Փոխ գործակալ ՄԻՀՐԱՆ ՍԱՐԸԵԱՆ
8, Համիտիէ ճատտէսի, Ստամպոլ
ԱՐՇԱԿ ՈՒՆՃԵԱՆ
Իպրէթ խան, Ղալաթիա

Յ. ՏԻՐԱՏՈՒՐ
Կ. Պոլիս, Պահչէ Գաբու, Ճէլալ Պէյ Խանի ներքեւ Թիւ 8

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԱԿԱՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՊԻՏՈՅԻՑ

Այս վաճառատունս (յաջորդ Նորիկին Մէրճանօֆ տան լուսանկարչական պիտոյից ճիւղին) ի վաճառ հանած է բոլորովին նոր դրութեամբ կարգ մը մեքենաներ, որք թէ՛ լաւ եւ [illegible] ամէն պատկերներ առնել։ Գները [illegible], այսինքն 13=18 սանդիմէթր պատկեր հանող 3 ½ ոսկիէ, 18=24 սանդիմէթր 5 ½ ոսկիէն սկսեալ։ Այս մեքենաներ չատ թեթեւ են եւ [illegible]։

Կը գտնուին նաեւ ճոխ եւ առաջնակարգ անգլիական մեքենաներ ինչպէս նաեւ տաք երկիրներու յատուկ մասնաւոր չինուածքով մեքենաներ։

Թուրքիոյ համար միակ ներկայացուցիչ Լիոնի Լիւմիէր Եղբարց չոր բլաքներու գործարանին։ Այս բլաքները կը վաճառուին յատուկ տուփերու մէջ որոց վրայ կը գտնուի գործարանապետին ստորագրութիւնը կրող պիտակ մը, որ միակ երաշխաւորութիւնն է [illegible] եւ գործարանէն ուղղակի եկած լինելուն։

Նոյն գործարանին Սիթրաթ տ'Արժանի պատրաստ արծաթեալ թուղթը եւս որ փայլունութեամբ, արտադրած գեղեցիկ եւ յստակ պատկերներովը, գործածութեան դիւրութեամբ եւ փոքր աժանութեամբը կոչուած է բոլորովին բառնալու Ալպիւմինէ թղթի գործածութիւնը։

Վերջապէս ամէն փորձառու լուսանկարիչ համոզուած է թէ լաւ պատկերներ ունենալու համար պէտք է գործածել Լիւմիէրէ Բլաք եւ Լիւմիէրէ Թուղթ։

ՀԱԳՈՒՍՏԻ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
«ԼԱ ԲԵԼ ԺԱՐՏԻՆԻԷՐ»
ՂԱԼԱԹԻԱ, ԲԵՐԱՅԻ ԹՐԱՄՈՒԷՅԻՆ ԿԱՅԱՐԱՆԸ, ԹԻՒ 27

Լա Պէլ-Ժարտինիէր վաճառատունը որ 30 տարիներէ ի վեր ճանչցուած է մայրաքաղաքիս մէջ, վերջերս Եւրոպայէն բերել տուած է առաջին կարգի ապրանքներ որոց ընտրութենէն եւ նաեւ մանաւանդ գիներու աժանութենէն բոլոր յաճախորդները գոհ պիտի մնան անտարակոյս։

Արդէն յիշեալ վաճառատունը ընդհանուր վստահութիւնը վաստըկած է, յարգելի յաճախորդներուն ծախած ապրանքներուն ընտիր տեսակին եւ ազնուութեանը համար։

Վաճառատանս մէջ կը գտնուին նաեւ ամէն տեսակ չուխայ եւ չափի վրայ ալ պատրաստ կ'ընդունի։

ՕՐԱՑ ԳԻՆ

AU SOLEIL Օ ՍՈԼԷՅԼ

ՉԱՓԻ ՎՐԱՅ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐՈՒ
ՄԵԾ [illegible]
[illegible] ԵՐՐՈՐԴ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՄԸ ԲԱՑԱԾ Է
Կալաթա, [illegible], Եէնի-Ճամի

Այս վաճառատունս, կերպ ու չոյչողին ձեւացումներու կարեւորութիւն չտալով, միայն կը [illegible] պատուարժան Հասարակութենէն որ վաճառատանս այցելելով անձամբ [illegible] կարուածքի վայելչութիւնը, կերտուածքին դիմացկունութիւնը, ինչպէս նաեւ գիները, որք չափու վրայ կարուող ու զգեստներուն գիներուն բաղդատմամբ անհամեմատ աժան եւ գրեթէ պատրաստ հագուստներու գինուոյն հաւասար են։

Գ. ԼՈՒՔՉԻՆՕ ԵՒ ԸՆԿ.
Մեծ փողոց Բերայի, Տէրվիշ փողոցին անկիւնը Թիւ 1
ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԿԱՀԿԱՐԱՍԻ
Հիմնուած 1884ին

Ճոխ կարպետներ, [illegible] եւ կտաւներ. Ամէն կերպով կահաւորում.

Սրահներու կատարեալ զարդարում

[illegible]

Միակ ներկայացուցիչ Բարիզի [illegible] Եղբ. Ընկ. Հիւանդներու եւ վիրաւորներու համար մեքենական թիկնաթոռներու գործարանին։

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ
ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ
ՏԱՐԵՑՈՅՑ
1894 ԹՈՒԻՆ
—
Հրատարակիչ ՆՇԱՆ Կ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

Ճոխ և շահեկան ծրագրի մը համեմատ, այս ստուար գործ կը պարունակէ, պարզ Օրացոյցէն և վիճակագրական տեղեկութիւններէ զատ՝ զանազան ընթերցուածքներ — թէ՛ հեղինակութիւն և թէ՛ Թարգմանութիւն — ծանօթ հեղինակներէ, գրական, գիտական, բարոյական, արուեստական, տեղագրական, պատմական և այլ նիւթերու վրայ։

Այս Ժողովրդական Օրացոյցը արժանի է կարդացուելու, երկու սեռէ և ամէն հասակէ անձերէ։ Պատկերազարդ հատոր մըն է, 358 էջէ բաղկացեալ։

Գին 6 ղրուշ։

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»Ի

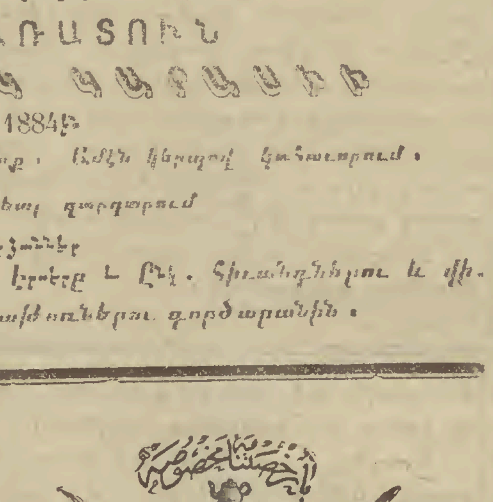

Կ. ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ ԵՒ Ց. ԽՍԱԳՈՒԼԵԱՆ
ԹԷՅԻ ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ
Պոլիս Պահչէ-Գաբու Ճէլալ Պէյ Խանի կից
Թիւ 10

Այս մթերանոցին մէջ, որ երկար տարիներէ ի վեր հաստատուած է, կը վաճառուին Չինաստանի եւ Ճաբոնի ամենընտիր թէյերը։ Այս թէյեր անուանի են իրենց համով, հոտով եւ գոյնով։ [illegible] ամէն կերպիւ գոհ պիտի մնան։ Այս ընտրութեան թէյերը կը գտնուին Թուրքիոյ բոլոր քաղաքներուն մէջ։ Անոնց կեղծերը չինուած ըլլալով, պէտք է ուշադրութիւն ընել վերոյգրեալ [illegible]

Պ. ԵՒ Հ. ՔԻՒՐՔՃԻՒՔԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ
ԴԵՂԱՐԱՆՔ
Բերայի Մեծ փողոց, 168
[illegible] Հրապարակ 71, Ստամպոլ
ԴԵՂԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑ
Եէնի-Ճամի, փողոց Թիւ 18, Ստամպոլ

Մեծ մթերանոց զուտ քիմիական արտադրութեանց, դեղագործական եւ վիրաբուժական նիւթերու։

Մեծ մթերք [illegible] նիւթերու եւ [illegible] նիւթերու, առաջին տեսակ։

Լիսթէրի հակափտական նիւթեր։

Ճոխ հաւաքածոյ հոտաւէտ նիւթերու։

Ֆրանսական եւ անգլիական պատուաստ դեղեր։

Օտար եւ տեղական հանքային ջուրեր։

Գինիի, պորտոյի, քինաքի եւ սուրճի [illegible] ճոխ մթերք։

Գաւառներէն եկած ամէն յանձնարարութիւն արագ կը կատարուի։

Գիներ չատ չափաւոր

Բերայի դեղարանը բաց է գիշերները։

ԱԶԴ. Տր. Պէնճէթ պէյ արմատական կերպով կը բուժէ աչքի հիւանդութիւններ չորեքչաբթի եւ կիրակի։ Նմանապէս Տր. Մուհիէտտին պէյ կը բուժէ ռունգի, կոկորդի եւ քիթի հիւանդութիւնները չորեքչաբթի, հինգչաբթի, չաբաթ եւ կիրակի օրերը ժամը 9էն մինչեւ 11. Տր. [illegible] ամէն օր մինչեւ ժամը 7։

Պոլսոյ դեղարանին մէջ [illegible]։

ՋՈՒՐՍՕՂԼԻ
ՊՈՒՐՍԱՅԻ ՄԷՋ ԽԱՂՑԻ ԵՒ ԵԼԱԿԷ
ԳԱՏԻԱ ՏՈՒՈՂ
ԻՆՉՊԷՍ ՆԱԵՒ ՄԱՍ ԻՔԱ. ԱՆՃԷԼԻՔԱ
ԵՒ ՈՒՐԻՇ ՕՂԻՆԵՐ

Այս օղիները, որոնց անխարդախութիւնը [illegible] Տօք. Իւթիւճեան էֆէնտի կողմէ. [illegible] կարգ մը յաջողութիւններէ զատ [illegible] որ գլուխը ամենեւին ջուր չեն խմցներ։

Գոց չիչերով կը ծախուին ի սպառ [illegible] հինը 5 ղրչի բարձր [illegible]։

Բերա Թաքսիմ Թաղապետական պարտէզը Պ. Ժան Գրիգորեանի քով։

Բերա Թաքսիմ Թիւ 54 [illegible] խանութը։

Պոլիս, Մահմուտ փաշա, [illegible] Պ. Քօսթիի խանութը։

Բերա, Հալէպ խան, Պ. Օնիկի [illegible] Գօճայեան [illegible] խանութը։

Բերա Մեծ-փողոց Թիւ 164 [illegible] խանութը։

Բերա [illegible] մօտ թիւ 329 [illegible] Մ. Եօրկի Օսսիանի խանութը։

Կալաթա, [illegible] Թիւ 60 Պրուսայի [illegible]։

Կալաթա, [illegible] Թիւ 23 [illegible] Լազարեանի խանութը։

Կալաթա, [illegible] Տէօրթ եօլ [illegible] Օհաննէս աղայի խանութը։

Կամարջի վրայ Վոսփորի [illegible] Սթեֆանի հանճ Գօսթիի խանութը։

Գումքափու [illegible] մօտ Այազմա Թօբալի կից [illegible] Բաբաեան Տնտեսեանի խանութը։

Կալաթա Սէրայի [illegible] Համալ պաշը փողոց Թիւ 7, Փէնճի Պ. Ճորճի խանութը։

Պոլիս, [illegible] Թիւ 6, Սարգիսեան Էֆէնտիի խանութը։

ՆՈՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԺԱՄԱՑՈՅՑԻ
Գ. Ջ. [illegible]
Սուլթան Համամ ([illegible])
Սանտէլ խան [illegible] թիւ 6
ՄԻՄԻԱՅՆ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄ

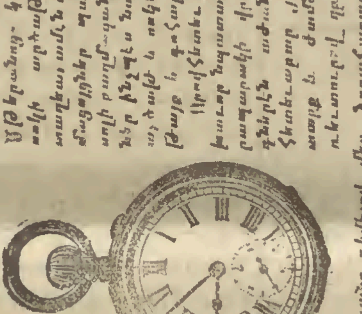

Մթերանոցս կը գտնուին ոսկի, արծաթ եւ մետաղեայ ամէն տեսակ ժամացոյցներ պատի եւ գրպանի [illegible]։ [illegible] Մթերանոցս [illegible] թիւ 3։

Ա Զ Դ

[illegible] երիտասարդ մը կ'ուզուի Պոլսոյ վաճառատան մը մէջ։ [illegible]։ Դիմել Հայրենիքի խմբագրատունը։

LE CAPITAL ԼԸ ԳԱՓԻՏԱԼ
(ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ)
Ապահովութեան ընկերութիւն [illegible]
23, տ'Ալճէրի փողոց եւ 4 Սէնթ Քաթրինի փողոց, ի Լիոն.
[illegible] 1868 յունիս 22ի [illegible] օրինաց։
ԱՊԱՀՈՎԵԱԼ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 15,000,000 ՖՐԱՆՔ
ՆՊԱՏԱԿ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լը Գափիթալը դիւրութեամբ պզտիկ խնայողութիւններ ընել տալու նպատակով հաստատուած ըլլալով արագապէս զարգացած է։ Իր նպատակն է որոշեալ պայմանաժամի մը մէջ դրամագլուխներ կազմել կանխիկ [illegible] հատուցումներով։

Ընկերութիւնը ապահովագրեալին կը յանձնէ ապահովագիր (police) թէ ի փոխարէն կանխիկ վճարի մը եւ թէ ամսական խիստ դիւրամատչելի վճարումներու (ամսական մէկ ֆրանքէ սկսեալ եւ աւելի)։

Պէտք չէ չփոթել ընկերութեան գործառնութիւնները այնպիսի վիճակահանութեանց հետ որոնց [illegible] վիճակահանութենէն վերջ [illegible] քիչ մը առաջ կամ քիչ մը վերջը ամենքն ալ պիտի ստանան [illegible]։

Ընկերութեան Դրամատունները. Գրէտի Լիոնէ. — Սօսիէթէ Լիոնէզ տը Տէբօ է տը Քօնթ Գուրան. —Բօտէն, Բօնեէ եւ Ընկ.— Պանք տը Ֆրանս։

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՔ (GARANTIES)

Լը Գափիթալ այն միակ հաստատութիւնն է, որ իր պահեստի դրամը տէրութեան երաշխաւորութեան տակ [illegible] արժեթղթերու փոխանակելէ վերջը զանոնք [illegible] ընկերութեան պահեստի դրամ է «Պանք տը Ֆրանս»ի դրամատան Լիոնի մասնաճիւղը։

Ամէն բաժանորդ կրնայ [illegible] դրամատունէն ստուգել եւ [illegible]։

Մանրամասն տեղեկութեանց եւ բաժանորդագրութեան համար դիմել առ Պ. Ա. ՄԱՐԷ եւ Վ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Տնօրէնք [illegible]։

[illegible] երաշխաւորութիւն մը ցոյց տալ։

Գաւառաց համար գործակալութիւն ստանձնել փափաքողք պարտին դիմել Արեւելեան տնօրէնութեան ի Կ. Պոլիս, Կալաթա, Թիւ 13, [illegible] մեծ դրան [illegible]։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԿԱԹՈՎ ԱԼԻՒՐ
FARINE LACTÉE ITALIENNE

Բոլոր [illegible] մանկական [illegible]։

Տեղ[illegible]
FARINE LACTÉE PHOSPHO-FERRUGINEUSE
որ կը պարունակէ [illegible] երկաթ ու փոսֆոր։

Բոլոր դեղարաններու, դեղագործ մթերանոցներու մէջ կը գտնուի։

Կ. Պոլսոյ միակ ներկայացուցիչն է
Պ. ՎԻՔԹՕՐ ՇՆԱՅՐ,
ԱՂՈՒՏ ԷՖ. ԽԱՆ